

NYHEDSBREV FRA FAGKONSULENTEN

Nyhedsbrevene har til formål at informere om danskfaget på hf og stx. Der fokuseres i brevene på at videreformidle informationer som eksempelvis:

- Igangværende og kommende udviklingsprojekter
- Kurser af relevans for danskfaget med undervisningsministeriet som arrangør
- Henvisninger til artikler og powerpoint-præsentationer, hvor fagkonsulenten behandler danskfaglige emner og problemstillinger
- Henvisninger til informationer for skriftlige og mundtlige censorer

JUSTEREDE LÆREPLANER PÅ STX OG HF

Uddannelsesbekendtgørelser og læreplaner på stx og hf er som bekendt blevet justeret. I forbindelse med justeringerne af dansklæreplanerne har anbefalingerne i de to evalueringsrapporter fra Danmarks Evalueringsinstitut været et vigtigt udgangspunkt. Rapporterne anbefaler blandt andet, at der skabes luft i danskfagene. Og denne anbefaling knytter sig til en udbredt opfattelse - nemlig at læreplanerne i de nuværende versioner lider under *stoftrængsel*. Mange dansklærere oplever, at kernestoffet er så fyldigt og detailbeskrevet, at det styrer undervisningens tilrettelæggelse i unødigt grad; det er hele tiden nødvendigt at tænke i, hvordan flere ”pinde” kan hakkes af i samme forløb.

På <http://www.emu.dk/gym/fag/da/uvn/fagkons.html> findes følgende læreplansdokumenter:

- Stx-læreplanen
- Stx-læreplanen før og efter justeringen
- Stx-undervisningsvejledning
- Hf-læreplanen
- Hf-læreplanen før og efter justeringen
- Hf-undervisningsvejledning.

Det har derfor været en central bestræbelse at reducere antallet af bindinger i kernestoffet. Det har ligeledes været en bestræbelse at tydeliggøre sammenhængen mellem kernestoffet og de faglige mål. Man kunne naturligvis reducere og tydeliggøre på mange måder. Der har været mange gode bud fra danskfaggrupperne, og de justerede læreplaner har indarbejdet mange af disse forslag. Justeringerne er desuden blevet til i en frugtbar dialog med Dansklærerforeningen.

To danskfag – to profiler

Danskfagene på stx og hf har som bekendt hver deres profil – i forlængelse af de overordnede formål som de er beskrevet i uddannelsesbekendtgørelserne. Danskfaget på stx er forankret i danskfagene på universiteterne, mens dansk på hf har en praksis- og anvendelsesorienteret profil. Her er der ikke sket ændringer. De to profiler viser sig blandt andet i tilgangen til teksterne, og dermed afspejler de sig i de didaktiske overvejelser, vi som lærere må foretage. På trods af forskellige profiler er der mange elementer i kernestoffet, som i praksis kan afvikles på helt samme måde, selv om der er nuanceforskelle i de konkrete læreplansformuleringer. Sådanne formulermæssige forskelle i de to læreplaner er fjernet de steder, hvor det ikke tjener et konkret formål, at der står noget forskelligt. En sammenligning af de to justerede læreplaner vil derfor afsløre en lang række identiske formuleringer. Der, hvor forskellene eksisterer, er det begrundet enten i toningen eller i den forskellige vægtning mellem stofområderne.

Fra faglige mål til kernestof

Som bekendt er læreplanerne målstyrede. De faglige mål angiver, hvordan eleverne skal kunne arbejde produktivt og receptivt med tekster, og kernestoffet skitserer, hvilke teksttyper, der er tale om. Med de nye læreplaner er sammenhængen mellem faglige mål og kernestof søgt tydeliggjort.

Tre faglige mål er særligt centrale og optræder i begge de justerede læreplaner for stx og hf. Elever og kursister skal kunne:

- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- analysere og vurdere primært ikke-fiktive tekster i alle medier
- analysere, fortolke og perspektivere primært fiktive tekster i alle medier.

Målet om at kunne *demonstrere viden om fagets identitet og metoder* genfindes i alle faglæreplaner på stx og i læreplanerne for visse fag på hf. Hensigten er at sikre, at elever og kursister udvikler en forståelse for, hvordan vi arbejder i dansk og med hvilke formål.

Det er selvsagt en vigtig viden at have internt i faget, men den er i lige så høj grad vigtig, når dansk mødes med andre fag. Almen Studieforbereelse på stx er det naturlige omdrejningspunkt for drøftelser af teori og metode på tværs af de faglige hovedområder, men også i forbindelse med henholdsvis SRP og SSO er det vigtigt, at danskfagets identitet og metode er ekspliciteret for og kendt af elever og kursister.

De næste to mål er formuleret helt parallelt. Vi har her fat i substansen i det arbejde, som elever og kursister skal kunne foretage i mødet med tekster, der kan gøres til genstand for analyse i dansk. Når der er tale om to – og ikke ét – mål, skyldes det en fornuftig tradition for at analysere alle former for tekster, men normalt at reservere fortolkning og perspektivering til fiktionstekster. Ikke-fiktive tekster kan til gengæld vurderes, eksempelvis i lyset af den formodede hensigt eller målgruppe.

Det vil afhænge af den konkrete tekst og den sammenhæng teksten indgår i, hvilken form for analyse det vil være relevant at foretage. Det vigtige er, at elever og kursister er bevidste om hvilke analytiske værktøjer de kan tage i brug i forbindelse med arbejdet med den konkrete tekst. I hvert af de tre stofområder udpeger læreplanen en række analytiske værktøjer, som elever og kursister skal være fortrolige med. Det er selvsagt tilladt – og der skulle nu være tid til – at inddrage andre teksttyper og anvende andre analyseredskaber end de nævnte.

SPROG	LITTERATUR	MEDIER
I udgangspunktet alle teksttyper Primært ikke-litterære tekster	Primært litterære tekster <ul style="list-style-type: none">• Lyrik• Epik• Drama• Ræsonnerende prosa	Litterære og ikke-litterære tekster <ul style="list-style-type: none">• Nyhedstekster• Dokumentartekster• Fiktionstekster
<ul style="list-style-type: none">• Sprogiagttagelse• Argumentationsanalyse• Retorisk analyse• Kommunikationsanalyse	<ul style="list-style-type: none">• Genrebegreber• Litteraturteori og litterær metode• Litteraturhistorie (m.m.)	<ul style="list-style-type: none">• Nyhedsgenrer• Fiktions- og faktakoder

Som det fremgår ovenfor, har stofområderne sprog, litteratur og medier alle receptivt arbejde med tekster i centrum. De er således bragt på niveau. Som led i denne bestræbelse har det produktive arbejde med elevens og kursistens egen udtryksfærdighed fået en selvstændig placering i kernestoffet:

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed

I denne del af kernestoffet indgår:

- et forløb om mundtlighed
- et forløb om skriftlighed
- mundtlige oplæg og tekstproduktion.

Arbejdet med mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed skal sætte eleverne i stand til at udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst. Der arbejdes med en vifte af mundtlige og skriftlige formidlingsformer, hvoraf nogle rækker ind i andre fag.

(Læreplanerne, 2.2)

Indholdet er ikke nyt, det er blot blevet sorteret klarere. Henholdsvis mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed har som bekendt et selvstændigt vurderingskriterium ved de afsluttende prøver i fagene.

Stoftrængslen var primært et problem i det litterære stofområde, og derfor er det også her, der er fjernet mest. Pinde er slået sammen, og værkantallet er reduceret med to, ligesom kravene til værkernes historiske spredning er nedtonet. Endvidere skal der ikke længere indgå et selvstændigt forløb om verdenslitteratur.

Der er foretaget andre reduktioner og omformuleringer i kernestoffet og i beskrivelserne i de enkelte afsnit i læreplanerne, som det vil være for omfattende at komme ind på her. Dokumenter med en overskuelig sammenligning af før og efter er tilgængelig på danskfagets side på www.emu.dk. Se links til alle dokumenter øverst i denne tekst.

De justerede læreplaner træder i kraft pr. 1/8-2010 for nye elever og kursister. Rektor kan beslutte, at elever og kursister, der har påbegyndt deres uddannelse før denne dato, kan overgå til disse læreplaner. Det forudsætter, at den nuværende skriftlige prøve kan bruges i forlængelse af de justerede læreplaner, hvilket er tilfældet i dansk.

I forlængelse af de justerede læreplaner er undervisningsvejledningerne for dansk på stx og hf ændret. Enkelte afsnit fra de tidligere undervisningsvejledninger er bevaret, men hovedparten er nyskrevet.

Tak til Dansklærerforeningen og til de mange dansklærere, som på regionalmøder og konferencer, via indlæg på læreplans-bloggen og i form af mails har bidraget med forslag, idéer og kommentarer undervejs i justeringsfasen.

CITATER FRA PRØVERNE I SKRIFTLIG DANSK 2010

Alle dansklærere ønskes en god og velfortjent sommerferie. Traditionen tro afsluttes skoleårets sidste nyhedsbrev med en række citater fra årets prøver i skriftlig dansk.

Med venlig hilsen Susan Mose, Fagkonsulent i dansk på stx og hf

STX 25.05.2010

COMPUTERSPIL OG DANNELSE

Trods, at vi ikke er vokset op med computerspil i form af modermælk, kan vi alligevel.

Forfatteren kalder denne type Tweedjakken, et udtryk som jeg aldrig har hørt, jeg troede først det var et computerspil

En computer er uden tvivl ikke lig med en helgen.

DE GALES HJEM

Det er svært at kategorisere tekster skrevet efter det sidste årtusindeskifte, men der er dog begyndt at danne sig et billede af, hvordan man kendetegner disse tekster. Derudover skal det siges, at det først er nu i den seneste tid, at vi ser mange kvindelige forfattere få deres gennembrud (f.eks. Pia Juul). Og det er også først ved at være gennem de sidste tyve år, vi kan være sikre på, at alle forfattere har fået en uddannelse.

Pia Juul, som jeg i øvrigt ikke kender meget til, er – som årstallet viser – født lige efter industrialiseringen

Denne novelle kan hovedsagligt sammenlignes med hvilken som helst anden tekst, hvis tema også beskriver liv, død, kærlighed og forholdet mellem to elskende.

DET GODE OG DET SUNDE LIV

Med hensyn til rygningen har staten jo for noget tid siden indført rygeforbuddet, så alle rygere skal ryge udendørs i offentlige bygninger der er større end et vidst antal.

Hvor længe vil usunde mennesker bibeholde deres mantra med 'fed, fuld og fattig'?

DEN JØDISKE HUSTRU

I dag handler det meget om at kunne kommunikere. Ægtepar bruger tusindvis af penge på at lære at kommunikere ved at gå til parterapi, og når så de penge er brugt, bruger de penge på at blive skilt, fordi de alligevel ikke hørte efter.

STX 26.05.2010

JOKEREN

Joakim er formentlig omkring de 50 år, da han er interesseret i havearbejde

Teksten handler om Lucy og Joachim, som bor sammen i et hus med en stor have... Hun ligger kabale, som hun har gjort meget på det seneste. Joachim sidder faktisk bare og ser på indtil han beslutter sig for at gå en tur selvom det regner lidt... Selve handlingsmæssigt sker der ikke meget i teksten. Men de ting, som sker, forstår man ikke helt tydeligt.

... De snakker ikke sammen, de laver ingenting sammen. Det kan være, at det er derfor Joachim går amok under morgenmaden næste morgen. Lucy tager det som en ganske almindelig morgen, men da Lucy siger at han gerne må sige noget til hende, så går han amok og udvandrere... Han vil simpelthen have, at der skal ske andet end bare at glo på hendes kabaler.

Men sådan har den norske og generelt nordiske livsstil altid været. Stille og rolig med ikke nogle store overraskelser. Når man læser en nordisk tekst, kommer tankerne næsten altid hen på Emil fra Lønneberg, som jo lever i den nordiske idyl

Novellen bevæger sig meget bredt og den er svær at sætte en genre på. Den læses forskelligt, men den har en særlig fod i den moderne skrive genre og viger meget væk fra romantik, etik og religion og andre lettligængelige emner.

Om utroskab har været en faktor i deres forhold vides ikke, men da Lucy forlader ham og i et andet rum tænder for vandhanen, hvilket refererer til den seksuelle udløsning, gives indtrykket at dette let kan være tilfældet.

Teksten placerer sig genremæssigt som socialrealistisk novelle ... Teksten kan ses som et debatindlæg i forhold til 90'ernes litteratur, hvor man kunne tage en forfatter som den danske Helle Helle til overvejelse. Hendes noveller er desværre mest henvendt til damebladet Femina.

EN ÆSTETISK FORNYELSE AF JOURNALISTIKKEN

Det (= internettet) har gjort det langt mere uoverskueligt blandt journalister, hvorvidt en kilde er til at stole på eller ikke. Det skal dog siges at journalister skal være udannet i at skelne mellem sande og falske kilder.

Værterne på TV programmer som *Kontant* og *Deadline* accepterer ingen slinger i valsen, og slår hårdt ned på undvegne og ubesvarede spørgsmål.

FORGÆNGELIGHED & BILER

Kærligheden er altså stærkere end døden. Denne kvinde, ligger i sandet og er klar over at hun skal dø. Sandet er billede for de nærmeste mennesker i ens liv. Så selvom hun dør, så forsvinder hun ikke, da hun altid vil leve videre i familiens hjerter.

Når hun (= Inger Christensen) skriver at en puklet kamel ligger og er ved at dø, så ser man en kvinde for sig, hvor puklerne er lig med bryster, der ligger og er ved at forsvinde ind i lyset.

I digtet Biler er det indlysende, hvordan Henrik Nordbrandt ønsker, på sin meget 90'er litteraturagtige måde, at få mennesker til at føle, at de er i live.

SPROGLIGE FORDOMME

Fynboerne kan igen sammenlignes med dem som lyder som om de er fra Mellemøsten. De opfattes mere humoristiske end troværdige. Det samme gør man i reklamerne i dag. Vigtige meddelelser gives på germanske sprog som engelsk eller tysk, hvilket kan sammenlignes med jydernes accent.

Det har været en realitet i mange år, at vi har svært ved at tolerere sprog.

Vi er alle forskellige, og i Danmark er der ytringsfrihed, og pga. det, mener jeg man skal huske, at alle har lov til at ytre sin holdning, og man ikke må bedømme dem på dét.

HF 28.05.2010

Når vi når op til vores tidsalder begynder den første form for kommunikation, allerede mens det lille ufødte barn ligger i morens mave. Mor og barn begynder at kommuniker, den ene taler den anden sparker...

Emma Gad bruger indirekte tale ved at omformulere det man mener, og indirekte tænke noget men undlade, at sige det til den anden...

Tonen er behagelig men underbygges med takst...

Roberta mener at det vigtige i vores samtaler faktisk ikke er det vigtige...

Jeg kan faktisk ikke udtrykke det bedre end med det kendte ordsprog, "Hvor intet våges intet vindes"...

Ligeså snart folk henvender sig i dag, farer tanker ind i hovedet som: "Er det sigøjnere, der prøver at røve mig?" "Bliver der taget pis på mig?"...

Man får jo en vis glæde over at kunne fortælle om ens eget eller familiens liv, som nok også kan komme fremmede ved, da det sikkert er noget spændende, som fx: "Min bror blev myrdet på åben gade for et par år siden"...

Den gang var det totalt nyvasket, ny friseret børn du så der stod tætpakket, skulder mod skulder, i entreen når du kom på besøg, i et "ordentligt" hjem. I dag er det et halv op ryddet hjem, med en lille smule støv på porcelænsfigurerne, der serverer en omgang lasagne...

Uden samtaler ville det jo ikke kunne fungere, verden ville blive helt tavs...

Har vedkommende en bussemand hængende flot og elegant i næsen, bør man ikke nævne dette... Men mon ikke at vi alle gerne vil vide det, hvis vi har et cirkus i næsen...

Kommunikation dør aldrig, det starter når vi ligger inde i vores forældres mave...